

גיליון מס' 494 פרשת חיי שרה
תשפ"ג שנה אחת עשרה

להקדשות:

053-3145900

בברכת שבת שלום

יצחק גולדשטוף

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

"אני בצדק אחזה פניך" (ב)

א. בגליון שעבר הזכרנו הוראת רבינו זצ"ל שמותר לבקש ולקחת עודף מעניים בפרשה שניה של ק"ש, שזה נחשב דבר מצוה שאם לא כן לא יתן. והנה הוראה זו יסודה היא על פי הוראה אחרת ממרן החזו"א כפי שכתב רבינו ע"ה ברשימותיו, וז"ל: כשיצא מבית הכסא ונטל ידיו הי' כמה פעמים מנגב ידיו בשעת ברכה (ושמעתי שא' שאלו על זה והשיב לפי שאנשים ממתנינים עלי וממהר, ועי' מ"ב סי' קצ"ד סק"ד, אבל יש לומר דמעשה המצוה מותר כדמשמע בירו' ברכות פ"ט ה"ג, והניגוב גם כן קצת צורך עי' מ"ב סי' ד' סק"ב, ועי' בתשו' שלמת חיים החדש סי' י"א ט"ו ק"ג), עכ"ל. אמנם לנשק התפילין בעת התפילה או הציצית בקריאת שמע כנהוג כתב רבינו בדעת נוטה (ציצית סי' תשל"ב) שמנהג העולם לנשק וכמדומה דלהגר"א אין לעשות כן, וציינו שם בהערות למעשה רב (סי' ל"ט) וביארו בשם רבינו שכשמנשק אינו יכול להוציא מילים בשפתיו וזה חשיב להפסק משא"כ כשעושה מלאכה קלה כמו להעביר הציצית על עיניו שאינו מפסיק הדיבור ל"ח הפסק כ"כ.

ב. עוד העיר הגר"ר מרדכי עמנואל שליט"א שמה שנהג רבינו זיע"א לכפול נתינתו אחר חוה"מ להשלים מה שהחסיר להם בשל החומרא שלא לטלטל שלא לצורך, שאפשר שמקורו בגמ' פסחים (נ"ז א') ת"ר בן בוהיין נתן פיאה לירק ובא אביו ומצאן לעניים שהיו טעונין ירק ועומדין על פתח הגינה, אמר להם בני השליכו מעליכם ואני נותן לכם כפליים במעושר, לא מפני שעיני צרה אלא מפני שאמרו חכמים אין נותנין פיאה לירק, והגמ' שאלה למה אמר להם לא מפני שעיני צרה, והשיבה כדי שלא יחשבו שדוחה אותם. וכתב שם המאירי: לעולם יהא אדם נזהר שלא לבייש את העניים ושלא להכאיבם בדברים קשים וכל שכן שלא להראות עצמו להם כמרמה וכדוחה אותם בדברים וכו', ודפ"ח.

ג. שמעתי מרבינו שאין לעני או משולח, להמנע מלקבל כל סכום, ואע"פ שמדינא אין חייב ליקח, מ"מ מן היושר לקחתו ולזכותו במצוה, ואף שאינו לפי כבודו, מ"מ מבזיונותו אנו חיים. (ועי' בס"ח סי' מ' כי עליך הורגנו כל היום אלו בני אדם שמקבלים בושת. והלבנת פנים על המצות כי כשאומר לאדם סכלות לקיים מצות ציצית ותפלין וכיוצא בהן נשפך דמו כמים מפני הבושה מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג עליו וכו' עי"ש).

ד. עוד שמעתי ממנו ז"ל, שא"צ ללוות על מנת ליתן צדקה לעני, אם אין לפניו מעות משלו, ובזה ליכא איסורא דאל ישוב דך נכלם, ואפי' אם יש בידו מעות של אחרים א"צ ללוות מהם.

לכבוד עורך הגליון "דברי שי"ח"

קראנו בשבוע שעבר בתורה "ויהי כאשר התעו אותי אלקים מבית אבי", וברש"י כתב, "אונקלוס תרגם מה שתרגם", ויש על כך סיפור מופלא ולא ידוע על מרן הגר"ח קצ"ל, שפעם (תמוז תשמ"ה) הוזמן לשמש כסנדק לברית של א' מבוגרי ישיבת "נתיבות עולם", (שהרופאים אמרו על אותו זוג שאין סיכוי שיהיה להם ילדים) שהתקיימה בישיבה, כשחיכו עד שרבינו יגיע, בינתיים רקדו שם את השיר "וטהר לבנו לעבדך באמת", כשהגר"ח נכנס וראה את הקולות ואת המחולות, התרגש, נתן את הטלית לזה שהסיע אותו - שיחזיק בינתיים, ונכנס אל תוך המעגל ורקד ומחא כפיים בשמחה גדולה, אח"כ בחזור שאלו לרבינו - מה היה השמחה המיוחדת, והשיב ע"פ רש"י הנ"ל שלכאורה צריך ביאור מה כונתו במה שמביא את התרגום וכותב: "אונקלוס תרגם מה שתרגם", ואמר שעכשיו הוא הבין את הפשט, שאונקלוס כותב שם כאשר טעו אומות העולם אחרי האלילים אותי קירב ד' לעבודתו וכו', וכונת רש"י שאונקלוס תרגם כך כי הרגיש כך בעצמו, שהוא עצמו זכה להתגייר, וכך בנתיבות עולם אלו שהיו מחוץ לעולם התורה וזכו להתקרב לאור התורה, הם הכי מרגישים את ה"וטהר ליבנו לעבדך באמת" וזה השמחה המיוחדת. (הפרטים המלאים שמורים במערכת)

ניתן להזמין במערכת הפצת הספרים שע"י "קובץ גליונות" את הספרים הבאים:

שיח שידוך, חיי תורה, להדבק, החובות, אלא, שבענו מטוביך, שגדל בתורה, ומתוק האור,

להזמנות: 053-3145900

משלוח חינם בכפוף למוקדי ההפצה ברחבי הארץ

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדְּוֵרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

פְּרַשְׁת תּוֹלְדוֹת - הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יְהוּדָה וְלִדְנַבְרַג בַּעַל 'צִיץ אֱלִיעֶזֶר' (כ"ט חֲשׁוֹן)

פְּרַשְׁת וַיֵּצֵא - הַגָּאוֹן רַבִּיאִסֵּר זִלְמָן מַלְצֵר (י"ד כִּסְלוֹ)

פְּרַשְׁת וַיִּשְׁלַח - שְׁלוֹשִׁים לַפְּטִירַת הַגֵּה"צ רַבִּי חַיִּים וואַלְקִין

פְּרַשְׁת וַיִּשָּׁב - סִיּוּם בִּס"ד שָׁנָה א' לַמְדוּר הַנִּקְרָא כִּיּוֹתֵר הַשָּׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת'.

נִשְׁמַח לִקְבֹּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנְּאֻמָּנִים מִסְמָכִים, תְּמוֹנוֹת, עוֹבְדוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת הַקְּשׁוּרִים לַהֲנִ"ל

הַגָּאוֹן הָאֲדִיר רַבִּי נִתָּן צַבִּי שׁוֹלְמָן זצ"ל

רבי נתן זצ"ל (שני משמאל) משתתף בשמחה בביתו של הגאון רבי מאיר הוויגסברג שליט"א

הגר"מ שולמן, הגר"י אברמסקי, והגר"ב רוזנברג מסרו שיעורים כללים בדרך הלימוד המקובלת, ולא כפי מה שהכניס ר' נתן...

הגאון הגדול רבי נתן צבי שולמן, בן הגאון הגדול רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקא, היה בן גילו של רבינו והתיידדו מהתקופה בהם שהו שניהם בביתו ובצילו של מרן החזון איש זצ"ל. לאורך השנים היה לו קשר של תורה עם רבינו, והיתה לו הערצה מופלגת כלפיו. רבינו מצידו כיבדו מאוד וראה בו כלי מחזיק ברכה שקיבל הרבה פסקים הדרכות והוראות מרבינו מרן החזון איש.

חכו ותראו שנצטרך לו

בנו של רבינו, הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א, שלמד בישיבת סלבודקא, קבע חברותא ללימוד במשך מספר שנים עם רבי נתן, ושמר איתו על קשר עמוק במשך שנים רבות.

פעם סיפר לו הגאון רבי נתן זצ"ל, שעוד הכיר את רבינו מבחרות, כשראה אותו בביתו של החזון איש לומד בשקידה רבה ובהתמדה אין סופית. והוסיף - היו בחורים מבני ביתו של החזון איש שלגלגו עליו שלומד כ"כ הרבה, ואמרו וכי מה הוא מבין, וכבר אז אמרתי להם - חכו חכו, כשאנחנו נרצה להבין פשט באיזה גמרא, נצטרך לפנות אליו, כי הוא יידע את הכל... (מפיו).

הגאון רבי נתן שולמן זצ"ל

שיראו כיצד נראית שעה של אדם גדול

רבי נתן אמר פעם, שיש לו רצון גדול להביא את רבינו להיכל הישיבה בסדר ב', ולא בשביל שיבואו לשוחח איתו בלימוד, אלא כדי שלא יבואו לשוחח איתו, אלא יביטו ויראו איך נראית שעה של אדם שכל החיים שלו זה רק תורה, לומד ולומד בלי שום הפרעות (מהגרש"ש זקס ראש ישיבת סלבודקא בהספד שנשא אחרי פטירת רבינו).

שלושת הבוחנים

באחת השנים הראשונות לפתיחת תלמוד תורה 'תשב"ר' בבני ברק, ביקשו הנהלת הת"ת לחזק את אחת מכיתות הלימוד, והודיעו שעם סיום הפרק יערך מבחן על ידי כמה מהורי התלמידים. באותה כיתה למדו 'מיוחסים' רבים ממשפחות תלמידי חכמים מבני ברק. ואכן כשהתלמידים סיימו לחזור נכונה להם הפתעה: שלושה הורים חשובים הגיעו לבחון. הראשון היה הגאון רבי נתן שולמן (שבנו ר' יחיאל למד בכיתה) ששאל שאלות עמוקות וגאוניות, השני היה הגאון רבי יעקב פוזן (שבנו ר' ראובן למד אז) ושאל שאלות רגילות, והשלישי היה רבינו (שבנו ר' א"ש למד) ששאל שאלות קלות והילדים שמחו להשיב עליהם...

ראשי הישיבה לא לומדים כמו בישיבה...

בנותן טעם לציין כאן דברים שנשמעו מפי חתן רבינו הגר"ש שטיינמן, על כוחו הגדול של הגר"נ זצ"ל: ר' נתן היה גאון ועילוי, וכבר בצעירותו הצליח ר' נתן 'להפוך' את שיטת הלימוד בישיבה. הוא החדיר בתלמידי הישיבה את שיטת הלמוד כלפי שקיבל אצל מרן מרן החזון איש, וכלל התלמידים נסחפו אחרי כוח קסמו. עד כדי כך, שבעולם הישיבות התהלכה אימרה צחה, שבסלבודקא ישנם שלושה ראשי ישיבה ש"לא לומדים כמקובל בישיבה..." כי רה"י

קנין לחופה וחדר יחוד

סיפר רבינו, שהגר"ר נתן זצ"ל סיפר להחזון איש משמו של מרן הגר"י הלוי סואלוביצקי מבריסק, שנוהגים אצלם שהחתן קונה את מקום החופה ואת חדר היחוד שיהיה קנינו, והחזון איש נהנה מכך.

ולמעשה, בקונטרס הזכרונות של רבינו (כתב-יד) רשם מפסקי החזון איש בזה"ל: יש לחתן לקנות חדר היחוד ומקום החופה. (ר"נ שולמן נ"י, ועין משנה ברורה סימן של"ט סעיף קטן ל"ב). [ע"ע בנוסח המובא בספר מעשה איש חלק ב' עמוד קע"ב]

אויביו ישרים עמו - זו אשתו

סיפר רבנו: פעם אחת פגשתי את ר' נתן שולמן בים, ושאל אותי, שיש בחז"ל (ב"ר נ"ד א') על הפסוק במשל"ט ז' 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים עמו - אפילו אשתו, ושאל שזה צ"ב.

ואמרתי לו שההסבר לזה הוא פשוט, כי בדרך הטבע איש ואשתו ה' צריך להיות הרבה מאד קטטות, כי הרי כל אחד בא מחינוך אחר וטבע ומקום אחר, וצריכין להשתוות בכל הדברים בכל הזמנים, הרי אפילו כשאדם לומד עם חברותא אינו משתווה לו בהכל, ואיך כאן ישתוו בהכל, וזה רק כאשר 'ברצות השם דרכי איש' וגו' (וע"ע טעמא דקרא משלי שם).

מדוע נברא הים

(תשרי תשס"ו) הגאון רבי דוב יפה נכנס אל רבינו וסיפר בפניו ששמע מר' נתן שולמן, שהחזון איש אמר לו 'הים נברא לעמלי תורה, כי זה בריא לעיון התורה'. הגיב רבנו: נכון, הוא החזיק מהתועלת של הים, והוא עצמו היה נוסע לשם ושהה רבע שעה במים, ואחרי כן התלבש ונשאר שעה בחוף.

לא יתכן שר' נתן יסכים

בחור מישיבת סלבודקא הגיע אל רבינו ואמר לו כי הנהלת הישיבה אינה מתירה לינשא בגיל צעיר, התפלל רבינו והגיב: לא יכול להיות שר' נתן יסכים לכזה דבר (מפי השמועה). ועובדא זו היתה שנים רבות אחרי שר' נתן כבר לא היה מעורב בעניני הישיבה מחמת בריאות, אבל בזכרונו של רבינו נשאר שמו...).

סיבת ההצלחה

הגאון רבי נתן זצ"ל היה מפליא בעומק הכרתו, והיטיב מאוד להגדיר בני אדם על פי טבעם. פעם התבטא כי הצלחתו של רבינו נבעה מהעובדא שהוא מקפיד ללמוד כל יום את סדרי הקביעות, בלי ויתור על שום יום ואפילו בימים עמוסים כמו ערב יום כיפור או חול המועד, וכמו כן שהוא לומד כל יום לפחות ארבעה עשר שעות (מבנו הגאון רבי יחיאל שליט"א).